

ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

ВЪРХОВЕН ПРЕДСТАВИТЕЛ
НА СЪЮЗА ПО ВЪПРОСИТЕ
НА ВЪНШНИТЕ РАБОТИ И
ПОЛИТИКАТА НА СИГУРНОСТ

Брюксел, 15.3.2019 г.
JOIN(2019) 4 final

СЪВМЕСТЕН ДОКЛАД ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТА

**Две години напредък по изпълнението на Съвместното съобщение относно
международното управление на океаните: приносът на ЕС за отговорното
управление на океаните**

{SWD(2019) 104 final}

ЗДРАВАТА ПРИРОДНА СРЕДА В ОКЕАНИТЕ — ОСНОВЕН СЪЮЗНИК И СПОДЕЛЕНА ОТГОВОРНОСТ

През ноември 2016 г. Европейската комисия и върховният представител на Европейския съюз приеха Съвместно съобщение, озаглавено *Международно управление на океаните: приносът на ЕС за отговорното управление на океаните*¹. Тази програма бележи задълбочаване на международната политика на ЕС по отношение на океаните. ЕС е в процес на преминаване от секторен към интегриран подход. Той се придържа последователно към общата цел да се гарантират безопасността, сигурността, чистотата, здравата природна среда и устойчивото управление на океаните.

Програмата на ЕС във връзка с океаните е неразделна част от неговия отговор на Програмата на Организацията на обединените нации (ООН) до 2030 г., и по-специално цел за устойчиво развитие (ЦУР) 14, посветена на опазването и устойчивото използване на нашите океани, морета и морски ресурси. Тя отразява предпочитанието на ЕС към силните партньорства, многостранния диалог и международното сътрудничество като начин да се изтъква неотложната нужда от действия за гарантиране на опазването и устойчивото използване на нашите океани.

Здравата природна среда в океаните е от съществено значение за живота и благополучието на хората, както и за устойчивото развитие. Океаните абсорбират 25 % от всички въглеродни емисии, които произвеждаме, и преразпределят топлината по цялото земно кълбо. Океанът е дом на милиони видове и неговата здрава природна среда силно зависи от това морско биологично разнообразие. Рибите и черупковите организми са важен източник на белтъчини и основни микроелементи, като допринасят за глобалната продоволствена сигурност и здравето на човека. Освен това „синята“ икономика на океаните предлага значителни възможности за устойчив, иновативен растеж и достойни работни места.

С тази програма в областта на океаните ЕС прилага ориентиран към действията подход, чрез който да се преодолеят най-големите съвременни предизвикателства пред управлението на океаните.

Това е първият доклад на Европейската комисия и върховния представител за напредъка по програмата на ЕС за международно управление на океаните от приемането ѝ насам. В него се прави преглед на досегашните успехи в изпълнението на програмата, представят се допълнителни постижения, които допринасят за общите цели на програмата, и се обобщава трайният ангажимент на ЕС за укрепване на международното управление на океаните.

Докладът е придружен от работен документ на службите на Комисията *SWD(2019) 104*, който съдържа задълбочен анализ на напредъка по отношение на 50-те конкретни точки, предвидени в програмата на ЕС за управление на океаните.

ДВЕ ГОДИНИ ПО-КЪСНО — НАЛИЦЕ СА КОНКРЕТНИ РЕЗУЛТАТИ

Откакто през 2016 г. ЕС прие своята програма за управление на океаните, неговата дейност в тази област се засили. Заложените в нея 50 действия се изпълняват успешно: някои от тях вече са приключени, докато работата по редица други ще продължи и след 2019 г. Програмата доведе до международно сътрудничество на всички континенти, в

¹ JOIN(2016) 49 final.

обхвата и на трите стълба, свързани с управлението на океаните, и укрепи ролята на ЕС като:

- надежден партньор в изграждането на международна рамка за управление, в основата на която стои Конвенцията на Организацията на обединените нации по морско право;
- основен дарител за проекти, които изграждат капацитет и стимулират местни, регионални и глобални действия;
- силен поддръжник и доставчик на услуги за научни изследвания, наблюдение и надзор на океаните;
- ценен бизнес партньор от „синята“ икономика с приобщаваща и устойчива перспектива.

По линия на политиката на ЕС за развитие са заделени 590 милиона евро за насърчаване на по-доброто управление на океаните с трети партньори², а по линия на програмата за научни изследвания и иновации „Хоризонт 2020“ са предвидени над 500 милиона евро за морски научни изследвания.

• **СЪТЪЛЪ 1: ПОДОБРЯВАНЕ НА МЕЖДУНАРОДНАТА РАМКА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОКЕАНИТЕ**

От 2016 г. ЕС използва допълнително своето присъствие на международни и регионални форуми и своите двустранни отношения с ключови партньори, за да гарантира правилното изпълнение на съществуващите правила и за да запълни евентуални нормативни празноти.

На международно равнище ЕС продължи да работи по-специално в рамките на Конвенцията на ООН по морско право, основната „конституция“, която урежда всички дейности в морето. В тази рамка ЕС изигра ключова роля за напредъка към правно обвързващ инструмент за защита на биологичното разнообразие в открито море. Преговорите продължават, като ЕС и неговите държави членки ще продължат да движат процеса напред. В рамките на Конвенцията на ООН за биологичното разнообразие ЕС активно насърчава създаването на екологично или биологично значими морски територии, за да гарантира тяхната защита. Освен това ЕС подкрепи финансово прилагането на Конвенцията по международната търговия със застрашени видове от дивата фауна и флора, с което подпомогна държавите износителки да гарантират, че търговията с екземпляри от дивата морска флора и фауна е законна и устойчива³.

В допълнение към това ЕС допринесе за по-устойчиви океани, по-специално от гледна точка на опазването и управлението на рибарството на **регионално равнище** чрез регионални морски конвенции и регионални организации за управление на рибарството (РОУР) с цел подобряване на научно обоснованото управление. В това отношение през 2017—2018 г. ЕС предостави 17 милиона евро за подобряване на управлението, за науката и за изграждането на капацитет, както и за засилване на съответствието в 18-те РОУР и РОУР за рибата тон, в които участва ЕС. Това действие на ЕС за устойчивост

² Програма за 2014—2020 г.

³ COM(2018) 711 final.

постигна резултати: в края на 2017 г. 16 от 18-те представителни за света запаси от риба тон са били на устойчиви нива съобразно с научните препоръки.

Постижение от особено значение беше подписването през октомври 2018 г. на Споразумението за предотвратяване на нерегулирания риболов в открито море в централната част на Северния ледовит океан. С него ще бъдат запълнен значителен пропуск в рамката за управление на Северния ледовит океан и крехките морски екосистеми ще бъдат запазени за бъдещите поколения.

Съгласно Споразумението за риболова в централната част на Северния ледовит океан ЕС и деветте други подписали го страни се договориха търговските риболовни дейности в частта в открито море от централната част на Северния ледовит океан, която е приблизително с размерите на Средиземно море, да бъдат забранени за първоначален период от 16 години. През този период те ще работят за подобряване на разбирането за екосистемите в Арктика и възможностите за устойчиви риболовни дейности, като се има предвид намаляването на ледената покривка.

ЕС влезе във взаимодействие с ключови участници в областта на океаните, за да изгради **двустранни партньорства**. ЕС подписа първото океанско партньорство — с Китай — през юли 2018 г., като се очаква да подпише партньорство с Канада през 2019 г.

Програмата за партньорство в областта на морското дело между ЕС и Тихоокеанския басейн (PEUMP), чието начало беше положено на конференцията „Нашият океан“ в Малта през 2017 г., има за цел да подпомага устойчивото управление и развитие на рибарството за продоволствена сигурност и икономически растеж в 15 държави в района на Тихоокеанския басейн. PEUMP следва комплексен и интегриран подход, като включва във всички дейности въпросите, свързани с изменението на климата, с околната среда и с равенството между половете.

ЕС засили в значителна степен **капацитета** на партньорските държави и организации с цел наблюдение на океаните, опазване на морското биологично разнообразие и премахване на незаконния, недеклариран и нерегулиран (ННН) риболов. Например той задели 35 милиона евро за държавите от Тихоокеанския басейн по линия на програмата за партньорство в областта на морското дело между ЕС и Тихоокеанския басейн, 15 милиона евро за Западна Африка по програмата PESCAO, както и 28 милиона евро за региона на Индийския океан по линия на

програмата ECOFISH и 87 милиона евро за сътрудничеството си с Камбоджа по линия на новата програма CAPFISH в областта на риболова.

Доброто международно управление на океаните означава също и да се гарантира, че извършващите дейност в морето лица могат да работят в **безопасна среда**. В съответствие със своята глобална стратегия и специфичните си регионални политики, напр. за Африканския рог и Гвинейския залив, ЕС изпълнява ключова роля като фактор за световната морска сигурност. Той мобилизира ресурси за защита от морски заплахи, като например пиратство и трафик на хора, за намаляване на морските произшествия и за предотвратяване на екологичните катастрофи. Спътниковите данни от програмата „Коперник“ на ЕС се използват от органи на ЕС, като например Европейската агенция по морска безопасност, както и за международни операции за издирване и спасяване по искане на ООН.

СТЪЛБ 2: НАМАЛЯВАНЕ НА НАТИСКА ВЪРХУ ОКЕАНИТЕ И МОРЕТАТА И СЪЗДАВАНЕ НА УСЛОВИЯ ЗА УСТОЙЧИВА „СИНЯ“ ИКОНОМИКА

Здравата природна среда в океаните е предпоставка за устойчиво икономическо развитие. Ако искаме „синята“ икономика на бъдещето да генерира по-голяма стойност

благодарение на „сините“ сектори и да подпомага крайбрежните общности, трябва да положим усилия, за да гарантираме здрава природна среда в океаните днес.

Океаните регулират нашия климат, но и са изключително уязвими спрямо въздействието на **изменението му**. ЕС насърчава и разработва свързани с океаните действия за изпълнение на Парижкото споразумение, като например природосъобразни решения и енергия от възобновяеми океански източници. Тези елементи бяха изтъкнати отново в новата стратегическа визия за постигане на неутрална по отношение на климата Европа до 2050 г., приета от Комисията през ноември 2018 г.⁴. В тази визия опазването, използването и управлението на морските екосистеми и ресурси се подчертават като един от приоритетите за смекчаване на последиците от изменението на климата и адаптиране към това изменение.

От 2017 г. ЕС разпределя специално финансиране за възстановяване на морските и крайбрежните екосистеми в различни региони по света, включително Средиземноморието, Югоизточна Азия и държавите от Африка, Карибите и Тихоокеанския басейн, възлизащо общо на над 90 милиона евро. Освен това ЕС насърчава използването на вятърна енергия от разположени в морето инсталации и енергия от океаните за осигуряването на чиста енергия на островите и крайбрежните области в ЕС и по целия свят. Например тази година ЕС мобилизира технически експерти, които да помогнат на Индия да открие тръжна процедура за своя първи ветроенергиен парк, разположен в морето.

Освен това ЕС изпълнява активна роля в насърчаването на категорични действия в световен мащаб за борба с емисиите от корабоплаването, в съответствие със стратегията на Международната морска организация за намаляване наполовина на тези емисии до 2050 г.

ЕС подписа съвместно изявление с Южна Корея относно усилията за борба с ННН риболова в резултат на добрите резултати от работната група на ЕС и Република Корея, която беше създадена след отмяната на „жълтия картон за ННН“ през април 2015 г.

В качеството си на водещ фактор в борбата срещу **ННН риболова**, откакто прие Регламента относно ННН през 2008 г., ЕС започна диалог по въпроси, свързани с ННН риболова, с повече от 50 държави във всички главни риболовни региони. Благодарение на тези диалози 14 държави успешно въведоха реформи в своите системи за контрол и управление в съответствие с международните си задължения на държава на знамето, крайбрежна

държава, пристанищна държава и държава на пазара⁵. В подкрепа на политиката на ЕС в областта на ННН беше използвана и богатата мрежа на ЕС от споразумения за партньорство в областта на устойчивото рибарство (СПОУР). До ноември 2018 г. бяха налице 10 СПОУР с общ бюджет от 135 милиона евро на година. Бяха договорени три допълнителни СПОУР, които следва да влязат в сила в близко бъдеще. Освен това ЕС прие нови правила, за да гарантира устойчив риболов от страна на флота на ЕС извън водите на ЕС⁶. ЕС продължи също да подпомага борбата с ННН в различни РОУР. С подкрепата на ЕС беше приет план относно ННН риболова в Средиземно и в Черно

⁴ [COM\(2018\) 773 final.](#)

⁵ https://ec.europa.eu/fisheries/sites/fisheries/files/illegal-fishing-overview-of-existing-procedures-third-countries_en.pdf.

⁶ Регламент (ЕС) 2017/2403.

море, както и бяха предложени по-строги процедури за включване в списъци на кораби, извършващи ННН риболов в Индийския и Южния океан. Освен това Европейската агенция за контрол на рибарството, със съдействието на Европейската агенция за морска безопасност, изпълнява пилотен проект за подпомагане и засилване на възпирането на ННН в целия свят.

Освен това в рамките на Световната търговска организация през октомври 2016 г. ЕС предложи забрана за определени форми на субсидии за сектора на рибарството, които са една от причините за свръхкапацитет, прекомерен улов и ННН риболов. ЕС продължава да работи активно за постигането на споразумение най-късно до 2020 г. в съответствие с цел 6 съгласно ЦУР 14.

Като изхожда от своята Стратегия за пластмасите в кръговата икономика⁷, ЕС се ангажира с формирането на международния отговор на все по-належащия проблем с **морските отпадъци**. ЕС активно подкрепя последващите действия по резолюцията относно морските отпадъци и пластмасовите микрочастици, приета на третата сесия на Асамблеята на ООН по околната среда през декември 2017 г. През 2018 г. ЕС подкрепи съсредоточаването на канадското председателство на Г-7 върху морските отпадъци и замърсяването с пластмасови отпадъци. ЕС предоставя също целенасочена подкрепа за подобряване на управлението на отпадъците в Тихоокеанския басейн и Югоизточна Азия, където този вид замърсяване представлява огромно предизвикателство.

Стратегията на ЕС за пластмасите в кръговата икономика се основава на комплексен подход за премахване на пластмасовите отпадъци и изтичането на микрочастици, по-специално в морската среда, и беше последвана от предложение за забрана на 10-те пластмасови продукта за еднократна употреба, намирани най-често на плажовете и в морето, както и от въвеждане на нови правила относно изгубените и изоставените риболовни уреди. Пакетът се допълва от предложение за нова директива относно пристанищните приемни съоръжения за отпадъци, чрез която следва да се преодолее проблемът с морските отпадъци от корабите, включително риболовните кораби и плавателните съдове за отдих.

Трансатлантическата мрежа на морските защитени зони обединява управители на морски защитени зони от атлантическото крайбрежие от Северна и Южна Америка, Африка и Европа. Съвместният проект им даде възможност да работят заедно и да споделят най-добри практики за управление. Сега те търсят начини да продължат своето сътрудничество въз основа на обща стратегия.

ЕС вече обяви над 10 % от своите морски и крайбрежни зони за **морски защитени зони** — две години преди крайния срок 2020 г. за международната цел съгласно Конвенцията на ООН за биологичното разнообразие — и предприема мерки, за да гарантира ефективното им управление. Сега той подпомага други да постигнат тази цел, като популяризира нови и добре управлявани морски защитени зони по целия свят. Повече от 23 милиона евро са инвестирани в разработване на насоки, извършване на научни изследвания, както и стартиране на съвместни проекти за насърчаване на взаимното обучение и сътрудничество.

⁷ COM(2018) 28 final.

- **СТЪЛБ 3: УКРЕПВАНЕ НА МЕЖДУНАРОДНИТЕ НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ И НА ДАННИТЕ ЗА ОКЕАНИТЕ**

Силната политика за океаните зависи от добро познаване на нашите океани, на начина, по който те реагират на кумулативните въздействия на човешките дейности, и на начина, по който разумно можем да използваме това, което могат да ни дадат.

ЕС продължи да насърчава научните изследвания, данните и науката за океаните с цел да се натрупват всеобхватни, надеждни, сравними и достъпни знания за океаните, така че да се усъвършенства изготвянето на политики, да се стимулират иновациите и да се създават условия за развитието на устойчива „синя“ икономика. За тази цел Комисията започна да публикува ежегодно по линия на програма „Коперник“ доклад за състоянието на океаните⁸.

През 2018 г. Комисията публикува втория доклад за състоянието на океаните. Въз основа на най-съвременни комплексни данни от осигуряваната по програма „Коперник“ услуга за мониторинг на морската среда, в доклада се оценяват текущото състояние, естествените вариации и промените в световния океан и европейските регионални морета.

Комисията желае по-специално да подобри събирането на данни, достъпа до тях и тяхната съвместимост. Посредством EMODnet (Европейската мрежа за наблюдение и данни за морската среда) Комисията свързва глобални и национални бази данни, с цел да се създаде международна **мрежа от данни за морската среда**, която да предоставя свободен достъп до данни за океаните и продукти от Европа и извън нея. През 2018 г. например ЕС задели 3,5 милиона евро за подобряване на сътрудничеството с Китай в областта на данните за океаните. Освен това посредством програмата за научни изследвания и иновации „Хоризонт“ ЕС финансира проекти за осъвременяване на наблюденията на Атлантическия океан и моретата около Европа.

С оглед увеличаване на инвестициите в „синя“ **наука и иновации**, чрез програма „Хоризонт 2020“ Комисията насърчава разработването на услуги „в облак“ и на научноизследователска инфраструктура. Сътрудничеството с партньори извън ЕС дава по-добро разбиране за динамиката и тенденциите в областта на океаните. Освен това то стимулира иновациите и намалява разходите. С Декларацията от Голуей от 2013 г. относно сътрудничеството в Атлантическия океан вече беше задълбочено **сътрудничеството на ЕС в областта на морските научни изследвания** със Съединените щати и Канада. Въз основа на този успешен опит, през 2017 г. ЕС подписа с Бразилия и Южна Африка Декларацията от Белем за сътрудничество в областта на научните изследвания и иновациите в Атлантическия океан, като по този начин разшири своето сътрудничество с държавите от южноатлантическия регион. През 2018 г. Комисията сключи административни споразумения за сътрудничество в областта на морските научни изследвания и иновации с Аржентина и Кабо Верде. Създаденото в резултат на това Обединение за научни изследвания на Атлантическия океан обхваща Атлантическия океан от Арктика до Антарктика.

⁸ <http://marine.copernicus.eu/science-learning/ocean-state-report/>.

ПО-НАТАТЪШНО РАЗВИТИЕ

За да допълни програмата за международно управление на океаните, от приемането ѝ ЕС предприе действия и стартира инициативи в помощ на по-нататъшното укрепване на международното управление на океаните.

- Като гарант на инициативата „Нашият океан“, по време на конференциите, проведени в Малта през 2017 г. и в Бали през 2018 г., ЕС призова за решителни глобални действия и даде импулс за амбициозни ангажменти за подобряване на управлението на океаните.
- Като поддръжник на „синята“ икономика Комисията положи началото на партньорство в областта на доброволните принципи на финансиране за устойчива „синя“ икономика и предложи да се създаде таксономия за класифициране на икономическите дейности, считани за устойчиви по отношение на околната среда, която да включва дейности за устойчиво използване и защита на морските ресурси.
- В допълнение към инвестициите на ЕС в морски научни изследвания, през последните 2 години за осигуряването по програма „Коперник“ услуга за мониторинг на морската среда бяха заделени 46 милиона евро за глобални наблюдения, прогнозиране и анализ на състоянието на океаните, включително последиците от изменението на климата.
- За периода 2021—2027 г. Комисията предложи по линия на **Европейския фонд за морско дело и рибарство** специално финансиране за международно управление на океаните⁹. Това ще даде възможност за целенасочени действия на ЕС, например за осъществяване на напредък в борбата срещу ННН риболова и за допълнително развитие на международната морска сигурност.
- Комисията направи предложенията си за програмата на ЕС за научни изследвания и иновации за периода след 2020 г. „**Хоризонт Европа**“ (2021—2027)¹⁰. Международното управление на океаните е също една от приоритетните области в предложените за периода след 2020 г. **инструменти за външно финансиране**¹¹.
- Разработването на обща морска програма за Черно море бе започнато с министерската декларация *За обща морска програма в Черно море*, одобрена на Европейския ден на морето през 2018 г. в Бургас, България.
- Не на последно място, ЕС допринася за втората оценка на ООН на световния океан, която се изготвя в момента, а освен това започна да подготвя своя принос за Десетилетието на ООН, посветено на океанологията в полза на устойчивото развитие (2021—2030 г.).

ЗАКЛЮЧЕНИЕ И СЛЕДВАЩИ СЪПКИ

Откакто прие своята програма за международно управление на океаните, ЕС отбеляза редица успехи. В трите приоритетни области, а и не само в тях, е постигнат съществен напредък.

Някои предизвикателства обаче остават. Океанските системи са сложни, поради което управлението на океаните има много аспекти. Изменението на климата, замърсяването,

⁹ COM(2018) 390 final.

¹⁰ COM/2018/435 final & COM/2018/436 final — 2018/0225 (COD).

¹¹ 2018/0243 (COD); 2018/0244 (CNS); 2018/0247 (COD).

загубата на биологично разнообразие, добивът в морето и прекомерният улов продължават да застрашават нашите океани. Вzeti заедно, тези фактори създават множество заплахи за морския живот. Те поставят сериозно предизвикателство, което е твърде голямо и сложно, за да може да бъде преодоляно само от една държава или регион. За да се поддържа здрава природна среда в световните океани, е необходима широка коалиция от заинтересовани страни, която да действа съвместно въз основа на международни правила. Като се има предвид, че според прогнозите до 2050 г. населението на света ще достигне 9—10 милиарда, може да се очаква натискът само да се увеличава.

Като надежден международен лидер за бъдещи действия в областта на океаните, ЕС остава ангажиран с постигането на промяна, по-специално по 4 от 10-те цели в рамките на ЦУР 14, които трябва да бъдат изпълнени през 2020 г. В очакване на предстоящия доклад относно океаните и криосферата от Междуправителствения комитет по изменение на климата ЕС също засилва действията си за гарантиране на адаптирането към последиците от изменението на климата върху океаните и тяхното използване.

От 2019 г. Европейската комисия и върховният представител създават **форум на ЕС на заинтересованите страни в областта на международното управление на океаните**, посветен на океаните и моретата по целия свят, който да обединява експерти, представители на гражданското общество и академичните среди, както и отговорни за вземането на решения лица. В рамките на този форум ще се разглеждат установените приоритети на ЕС, ще се обсъждат текущи и бъдещи предизвикателства, свързани с международното управление на океаните, и ще се препоръчват бъдещи действия.